

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM il-Hamis, 18 ta' Frar, 2021

Kawża Nru. 8

Rik. Nru. 1170/13JRM

Karmena **CALLUS**, Josephine *sive* Joyce Fenech Borġ, Josephine Cassar, John Merċieca, Philip *sive* Pinu Merċieca f'ismu proprju u f'isem l-assenti Peter Merċieca u Paul Merċieca, Saviour Farrugia, u Josephine Mifsud

VS

Dione **CASSAR** u Charmaine Falzon, kif ukoll Filippa *sive* Pina Bonniċi u Frances Cassar għal kull interess li jista' jkollha

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors Maħluf imressaq fis-6 ta' Diċembru, 2013, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-atturi jitolbu li din il-Qorti (a) issib lill-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon debituri flimkien bejniethom fis-somma ta' tlettax-il elf erba' mija u tmintax-il euro u tlieta u ħamsin ċenteżmi

(€13,418.53) jew somma verjuri, rappreżentanti sehem l-atturi mill-bilanċ tas-self mogħti lill-imħarkin Dione Cassar u Charmaine Falzon minn Spiridione Fenech bil-kitba ta' kostituzzjoni ta' debitu tat-13 ta' Jannar, 2011; (b) issib li l-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon tilfu l-benefiċċju tat-terminu mogħti lilhom mill-istess Spiridione Fenech fuq l-imsemmija kitba; u (ċ) tikkundanna lill-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon flimkien u solidalment bejnitehom biex iħallsuhom is-somma hekk dovuta minnhom, bl-imghaxijiet legali mill-jum meta nfethet il-kawża sal-jum tal-ħlas effettiv. Talbu wkoll l-ispejjeż, magħduda dawk tal-Mandat ta' Sekwestru mressaq kontestwalment kontra l-imħarrkin;

Rat id-degriet tagħha tas-19 ta' Diċembru, 2013¹, li bih ordnat in-notifika lill-imħarrkin u tat direttivi lill-atturi dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tagħhom;

Rat it-Twegiba Maħlufa tas-17 ta' Jannar, 2014, li biha l-imħarrka Charmaine Falzon laqgħet għall-azzjoni attriċi billi, preliminarjament, qalet li jmissha tinheles mill-ħarsien tal-gudizzju għaliex mhix il-kontradittriċi legittima tal-pretensjonijiet tal-atturi minħabba l-fatt li d-debitu, mertu tal-kawża, kien sussegwentement ġie assenjat permezz ta' kitba privata redatta min-Nutar Dr Vanessa Pool tal-11 ta' Mejju, 2012. Fil-mertu, laqgħet billi qalet li filwaqt li ma tikkontestax il-kostituzzjoni ta' debitu li sar fit-13 ta' Jannar 2011, dan id-dejn ġie assenjat lill-imħarrek Dione Cassar u wħud mill-eredi tal-kreditur mejjet Fenech kienu rrilaxxawha minn kull rabta mmissla mill-kitba tat-13 ta' Jannar, 2011. Illi dawn il-proċeduri huma għaldaqstant vessatorji u m'għandhiex tbatu spejjeż. Tinsist li fl-għoti tas-sentenza tagħha, l-Qorti għandha tagħti provvedimenti ai termini ta' Skeda A, Tariffa A, Artikolu 10(2) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta. Aktar 'il quddiem, l-imħarrka irtirat din l-aħħar eċċezzjoni² ;

Rat it-Twegiba Maħlufa tal-21 ta' Jannar, 2014, li biha l-imħarrkin Filippa *sive* Pina Bonnici u Frances Cassar laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, preliminarjament, qalu li m'humix il-kontraditturi legittimi għaliex, bħala werrieta tad-defunt Spiridione Fenech, huma wkoll kredituri tal-imħarrkin Charmaine Falzon u Dione Cassar. Żiedu jgħidu li ma tressqet l-ebda talba fil-konfront tagħhom u għaldaqstant m'għandhomx ibatu spejjeż;

Rat it-Twegiba Maħlufa tal-21 ta' Jannar, 2014, li biha l-imħarrek Dione Cassar laqa' għall-azzjoni attriċi billi, preliminarjament, qal li l-atturi għandhom jippruvaw li huma fil-fatt werrieta ta' Spiridione Fenech; li, fin-nuqqas tal-preżentata tad-dokumenti li juru dak li qiegħdin isostnu l-atturi, il-

¹ Paġ. 5 tal-proċess

² Nota f'paġ. 255 tal-proċess

ġudizzju mhux sħih; u li għandhom jgħidu taħt liema artikolu tal-kitba msemmija jew tal-liġi qegħdin jitlobu li hu tilef il-benefiċċju taż-żmien biex iħallas. Fil-mertu, laqa' billi qal li huwa għadda ħlasijiet permezz ta' ċekkijiet u kienu l-atturi li rrifjutawhom għaliex riedu ħlas fi flus kontanti. Qal ukoll li l-atturi rrifjutaw li jaċċettaw ħlas b'ċekk maħruġ minn terz għaliex riduh f'isem l-imħarrek. Illi ċekkijiet li ntbgħatu b'posta reġistrata, għalkemm waslu għand l-atturi, ma ssarfu minnhom. Temm jgħid li l-ammont mitlub huwa aktar minn dak fil-fatt għadu dovut u l-imgħax mitlub la huwa likwidat u lanqas miftiehem;

Rat id-degriet tagħha tal-11 ta' Novembru, 2015³, li bih ħatret lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju sabiex tisma' x-xhieda fil-kontro eżami tal-imħarrka Frances Cassar kif ukoll l-provi li kien fadlilha tressaq l-imħarrka Charmaine Falzon;

Rat il-verbal tas-smieġ tal-4 ta' Novembru, 2016⁴, quddiem l-Assistent Ġudizzjarju li fih il-partijiet qablu li t-trattazzjoni tal-għeluq issir bil-miktub u ngħata żmien għal dan il-għan;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-atturi tal-20 ta' Jannar, 2017⁵;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-imħarrka Charmaine Falzon tal-1 ta' Marzu, 2017⁶, bi twegiba għal dik ta' l-atturi;

Rat in-Nota tal-1 ta' Marzu, 2017⁷, li biha Charmaine Falzon irtirat l-ħames eċċezzjoni mressqa minnha;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-imħarrek Dione Cassar tal-4 ta' April, 2017⁸, bi twegiba għal dik ta' l-atturi;

Rat ix-xhieda u dokumenti mressqa mill-partijiet quddiemha u quddiem l-Assistent Ġudizzjarju;

Rat il-verbal tas-smieġ tas-6 ta' April, 2017⁹, li bih l-imħarrekkin Bonniċi u Cassar irrinunzjaw li jressqu Nota ta' Sottomissjonijiet min-naħa tagħhom, kif ukoll li l-partijiet ittrattaw ulterjorment;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

³ Paġġ. 182 – 3 tal-proċess

⁴ Paġġ. 236 tal-proċess

⁵ Paġġ. 238 sa 254 tal-proċess

⁶ Paġġ. 255 sa 273 tal-proċess

⁷ Paġġ. 255 tal-proċess

⁸ Paġġ. 276 sa 280 tal-proċess

⁹ Paġġ. 290 tal-proċess

Rat id-degrieti tagħha li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkonsidrat:

Illi din hija kawża għal ħlas ta' dejn mistqarr f'kitba li fiha kien miftiehem ukoll kif u meta kellu jithallas dak id-dejn. L-atturi – bħala werrieta tal-kreditur tad-dejn fuq l-imsemmija kitba – jridu li, minħabba li l-imħarrkin naqsu li jhallsu d-dejn kif miftiehem fil-kitba, id-dejn kollu li għad fadal għandu jithallas f'daqqa u minnufih bla terminu ta' żmien, flimkien mal-imgħax legali fuq dak il-bilanċ b'seħħ minn dakinhar li nfetħet il-kawża;

Illi għal din l-azzjoni, l-imħarrka Falzon laqgħet billi preliminarjament, qalet li jmissha tinheles mill-ħarsien tal-gudizzju għaliex mhix il-kontradittriċi legittima tal-pretensjonijiet tal-atturi minħabba l-fatt li d-debitu, mertu tal-kawża, kien sussegwentement gie assenjat permezz ta' kitba privata redatta min-Nutar Dr Vanessa Pool tal-11 ta' Mejju, 2012. Fil-mertu, laqgħet billi qalet li filwaqt li ma tikkontestax il-kostituzzjoni ta' debitu li sar fit-13 ta' Jannar 2011, dan id-dejn gie assenjat lill-imħarrek Dione Cassar u wħud mill-eredi tal-kreditur mejjet Fenech kienu rilaxxawha minn kull rabta mnissla mill-kitba tat-13 ta' Jannar, 2011. Illi dawn il-proċeduri huma għaldaqstant vessatorji u m'għandhiex tbatu spejjeż. Tinsist li fl-għoti tas-sentenza tagħha, l-Qorti għandha tikkundanna lill-atturi għall-ħlas tal-ispejjeż doppji. L-imħarrek Dione Cassar, fil-mertu, laqa' billi qal li huwa għadda ħlasijiet permezz ta' ċekkijiet u kienu l-atturi li rrifjutawhom għaliex riedu ħlas fi flus kontanti. Qal ukoll li l-atturi rrifjutaw li jaċċettaw ħlas b'ċekk maħruġ minn terz għaliex riduh f'isem l-imħarrek. Illi ċekkijiet li ntbghatu b'posta registrata, għalkemm waslu għand l-atturi, ma ssarfulx minnhom. Temm jgħid li l-ammont mitlub huwa aktar minn dak fil-fatt għadu dovut u l-imgħax mitlub la huwa likwidat u lanqas miftiehem. Min-naħa tagħhom, l-imħarrkin Bonniċi u Frances Cassar, laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, preliminarjament, qalu li m'humix il-kontraditturi legittimi għaliex, bħala werrieta tad-defunt Spiridione Fenech, huma wkoll kredituri tal-imħarrkin Charmaine Falzon u Dione Cassar. Żiedu jgħidu li ma tressqet l-ebda talba fil-konfront tagħhom u għaldaqstant m'għandhomx ibatu spejjeż;

Illi bħala fatti rilevanti illi joħorgu mill-atti jirriżulta li l-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon kienu sselfu flus minn fuq l-idejn mingħand Spiridione Fenech, iż-żiju ta' omm l-imħarrek Cassar, matul iż-żmien li kienu f'relazzjoni flimkien. Il-flus għaddew permezz ta' *bank draft* mingħand Spiridione Fenech (minn issa 'l hemm imsejjaħ "il-kreditur") lil oħt id-debitur Cassar, Graziella Hughes, fis-6 ta' Novembru, 2011, għas-somma ta' dsatax-il

elf, tmein mija u żewġ euro u wieħed u disgħin ċenteżmi (€19,802.91)¹⁰. Graziella Hughes kellha prokura ġenerali¹¹ f'isem huwa, Dione, u kienet tamministralu flusu hi. L-imħarrek jiġi bin l-imħarrka Frances Cassar, waħda min-neputijiet tal-kreditur min-naħa ta' ommha. L-atturi huma wlied jew neputijiet ta' hut il-kreditur (li lkoll mietu);

Illi permezz ta' kitba privata magħmula fit-13 ta' Jannar tal-2011¹², mal-kreditur, l-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon ddikjaraw li t-tnejn flimkien kienu midjunin lejha solidament fis-somma ta' dsatax-il elf, tmien mija u żewġ euro u wieħed u disgħin ċenteżmi (€19,802.91) u ftiehm li jhallsuh lura dik is-somma b'rati ta' mija w sittin euro (€160) l-waħda kull xahar¹³;

Illi Dione Cassar għadda l-ewwel rata ta' hlas ta' mija u sittin euro (€160) lill-kreditur fit-30 ta' Jannar, 2011¹⁴;

Illi l-kreditur miet ftit tal-jiem wara fis-16 ta' Frar, 2011, u billi kien għażeb, halla bħala werrieta lill-atturi kif ukoll lill-imħarrkin neputijietu Filippa *sive* Pina Bonnici u Frances Cassar kif jidher mit-testment tiegħu tat-18 ta' Mejju tal-2009¹⁵. Lill-imħarrkin Bonnici u Cassar hallielhom ukoll legat bi hlas tal-kuri u s-serviġi li għamlu miegħu matul bosta snin. It-testment infetaħ xi tlett xhur wara li ġie nieqes¹⁶;

Illi Graziella Hughes¹⁷ xehdet li, mill-ammont mistuf mill-kreditur, hija għaddiet lill-imħarrka Falzon żewġ ammonti: wieħed biex Falzon għamlet depożitu fuq xi għamara, liema għamara llum tinstab fid-dar li ssejjaħ lil huha l-imħarrek, u l-ieħor fl-ammont ta' elf u mitejn ewro (€1,200)¹⁸ bħala depożitu fuq karozza li xtrat l-imħarrka Falzon stess;

Illi Jeffrey Hughes¹⁹, ir-raġel ta' Graziella, xehed ukoll li, f'Novembru, 2010, fuq talba li saritlu mill-imħarrek Cassar, personalment għadda elf ewro fi flus kontanti lill-imħarrka Falzon biex bihom setgħet taqta' xi obligazzjonijiet li kellha ma' terzi. Il-flus ingħataw mis-somma mislufa lill-imħarrkin mill-kreditur. Ma thalliet ebda rċevuta mill-imħarrka Falzon kontra dan l-ammont;

¹⁰ Ara x-xhieda ta' Graziella Hughes f'pag. 82 tal-proċess. Ara wkoll Dok. "JHC" f'pag. 103 tal-proċess

¹¹ Ara Dok. "A" f'pag. 106 – 8 tal-proċess

¹² Ara pag. 10 – 1 fl-atti tar-Rik. Revoka Numru. 48/2014 JRM

¹³ Skond ix-xhieda ta' Filippa Bonnici f'pag. 179 tal-proċess li kienet preżenti waqt il-ftiehm, Charmaine Falzon u Dione Cassar ftehm li l-ammont kellu jiġi jthallas minnhom it-tnejn, xahar Cassar u xahar Falzon

¹⁴ Ara Dok. "E" f'pag. 114 tal-proċess

¹⁵ Ara Dok. "KC2" f'pag. 17 fl-atti tar-Rik. Revoka Nru. 1206/2013JRM

¹⁶ Ara x-xhieda ta' Carmen Callus f'pag. 150 – 1 tal-proċess

¹⁷ Ara x-xhieda ta' Graziella Hughes f'pag. 94 – 5 tal-proċess

¹⁸ Ara Dok. "C" f'pag. 111 tal-proċess

¹⁹ Ara x-xhieda ta' Jeffrey Hughes f'pag. 129 tal-proċess. Ara wkoll Dok. "JHD" f'pag. 104 tal-proċess

Illi min-naħa l-oħra, l-imħarrka Falzon tiċhad dan. Filwaqt li tistqarr li huwa minnhu li ngħatat flus, dawn ma ġewx mill-flejjes mislufa mill-kreditur għaliex tishaq li l-flus li hi u l-imħarrek Cassar isselfu mingħandu kienu marru kollha bħala depożitu fuq il-konvenju biex setgħu jixtru d-dar li wara għaddiet is-sehem tagħha lill-imħarrek Cassar²⁰ meta r-relazzjoni tagħhom intemmet;

Illi fil-11 ta' Mejju tal-2012²¹, Charmaine Falzon bieghet u ttrasferiet lill-imħarrek Cassar u lil persuna oħra, sehemha ta' nofs mhux maqsum tal-appartament numru tnejn (2) li jagħmel minn binja bl-isem ta' "Saint Catherine Flats", fi Triq id-Dwiemes (ġja Triq ix-Xejba) fiż-Żejtun, taħt il-kundizzjonijiet miftehma f'att nutarili pubbliku. Fost dawk il-kundizzjonijiet kien hemm dik li Falzon ma kienet qiegħda tircievi xejn mill-konsiderazzjonijiet tal-prezz ta' ħamsa u erbgħin elf euro (€45,000) li kien il-prezz tal-bejgħ minnha ta' dak is-sehem, iżda hija kienet qiegħda tinheles minn kull obligazzjoni b'rabta mal-imsemmi fond ("*being liberated from any obligations in connection with the said property*")²², liema rabtiet kien ser jidhol jagħmel tajjeb għalihom l-imħarrek xerrej Cassar. Għaldaqstant, l-imħarrka Falzon inhelset mid-dejn li hi u l-imħarrek Cassar kellhom mal-Bank u mill-ipoteka li l-bank kellu fuq ġidha²³;

Illi dak inhar ukoll, saret kitba privata²⁴ li fuqha dehru l-imħarrkin Frances Cassar u Filippa Bonnici, u l-atturi Josephine Mifsud u Karmena Callus min-naħa waħda, u l-imħarrek Cassar min-naħa l-oħra, li biha qablu li kull obligu li ntrabtet bih l-imħarrka Falzon fil-kitba tat-13 ta' Jannar 2011 mal-kreditur, tgħaddi fuq l-imħarrek Cassar u li "*Minn issa l-quddiem, Charmaine Falzon tiġi rilaxxata minn kwalunkwe obligu*" fir-rigward ta' dak id-dejn jew dak li kien għad fadal minnu. Jirriżulta, iżda, li l-imħarrek Cassar ma ffirmax dik il-kitba²⁵. Ma jirriżultax lanqas li l-imħarrka Falzon innotifikatu biha b'xi att ġudizzjarju;

Illi fl-11 ta' Frar, 2013²⁶, l-imħarrek Cassar permezz ta' *cheque* maħruġ minn Jeffrey Hughes, għadda lill-attriċi Joyce Fenech Borg (f'isem il-werrieta tal-kreditur), l-ammont ta' tlett elef, tliet mija u tmienja u għoxrin euro (€3,328) rappreżentanti arretrati fuq id-dejn sat-28 ta' Jannar, 2013, mill-ħlas li kellu jsir minnu skond il-ftehim milhuq mal-kreditur. Fl-1 ta' Marzu, 2013²⁷ inħarġet riċevuta ta' dak il-ħlas mill-avukat tal-atturi;

²⁰ Ara x-xhieda ta' l-imħarrka Charmaine Falzon mogħtija fil-kontro eżami f'paġġ. 231 – 2 u 234 tal-proċess

²¹ Ara Dok. "CF2" f'paġġ. 71 – 7 tal-proċess

²² *Ibid.* f'paġġ. 75 tal-proċess

²³ Ara x-xhieda tan-Nutar Vanessa Poole f'paġġ. 175 tal-proċess

²⁴ Ara Dok. "CF1" f'paġġ. 70 tal-proċess

²⁵ Ara l-affidavit tal-imħarrek Cassar f'paġġ. 165 – 6 tal-proċess. Ara wkoll ix-xhieda tan-Nutar Vanessa Poole f'paġġ. 174 – 5 tal-proċess

²⁶ Ara Dok. "JHA" f'paġġ. 100 – 1 tal-proċess

²⁷ Dok "JHB", f'paġġ. 102 tal-proċess

Illi l-imħarrek Cassar ħallas ukoll il-pagamenti għax-xahar ta' Frar u Marzu, 2013, fl-ammont ta' mitejn sebġha u sebġhin ewro, u tnejn u tletin centeżmi (€277.32) fi flus;

Illi fit-28 ta' April, 2013²⁸, Jeffrey Hughes ħareġ *cheque* ieħor f'isem l-attriċi Joyce Fenech Borġ għall-ammont ta' mija, tmienja u tletin ewro u sitta u sittin centeżmu (€138.66). Dan iċ-ċekk gie rifjutat għaliex ma nħariġx minn kont li jsejjaħ lill-imħarrek Cassar²⁹. Aktar 'il quddiem, l-imħarrek Cassar ħareġ *cheque* għal kull werriet għall-istess ammont, bl-esklużjoni ta' Joyce Fenech Borġ. Il-flus lill-attriċi Fenech Borġ kienu ser jgħaddu dirett f'idejha bit-tama li toħroġ irċevuta għall-ammont li l-imħarrek kien ħallas għax-xahar ta' Frar u Marzu ta' qabel. Dawn iċ-ċekkijiet ma ssarfux mill-bank għaliex l-imħarrek kien ilu ma jużah *ic-cheque book* u min-naħa tal-bank iċ-ċekkijiet ma ġewx ipproċessati. Il-werrieta ġew mgħarrfa b'dan l-iżball, iżda wħud mill-werrieta kienu diġà laħqu marru l-Bank biex isarrfuhom³⁰. L-imħarrek Cassar reġa' ħareġ sensiela ta' ċekkijiet oħra bil-ħlas, iżda din id-darba l-werrieta rrifjutaw li jsarrfuhom minn jeddom³¹. Sadattant, f'April, 2013, l-attur Ġanni (John) Mercieca ħareġ irċevuta għall-ammont li l-werrieta kienu rċewew bħala ħlas tax-xhur ta' Frar u Marzu, 2013³²;

Illi jirrizulta mill-atti li l-partijiet ma bdewx jaqblu fuq il-mod kif kellhom isiru l-bqija tal-ħlasijiet³³, u fis-6 ta' Diċembru, 2013, l-atturi talbu w kisbu l-ħruġ ta' Mandat ta' Sekwestru Kawtelatorju kontra l-imħarrek Cassar u l-imħarrka Charmaine Falzon għas-somma ta' tlettax-il elf erba' mija u tmintax-il euro u tlieta u ħamsin centeżmi (€13,418.53) b'ħarsien tal-pretensjonijiet tagħhom;

Illi fl-isess jum, l-atturi fetħu din il-kawża;

Illi fis-19 ta' Diċembru, 2013³⁴, u fil-21 ta' Jannar, 2014³⁵, Charmaine Falzon u Dione Cassar talbu l-ħruġ ta' Kontro Mandat għal Mandat ta' Sekwestru numru 1857/13, liema talbiet għar-raġunijiet hemm imfissra, ġew miċħuda permezz ta' degrieti tat-30 ta' Jannar, 2014, u tal-21 ta' April, 2014, rispettivament;

²⁸ Ara Dok. "H" f'paġ. 119 tal-proċess

²⁹ Ara Dok. "H" f'paġ. 118 tal-proċess

³⁰ Ara x-xhieda ta' John Mercieca f'paġ. 145 tal-proċess

³¹ Ara l-affidavit tal-imħarrek Cassar f'paġ. 165 tal-proċess. Ara wkoll Dokti. f'paġġ. 39 sa 46 u 109 – 110 tal-proċess

³² Ara Dok. "F" f'paġ. 115 tal-proċess. Ara wkoll l-affidavit tal-imħarrek Cassar f'paġ. 163 tal-proċess u dak ta' Graziella Hughes f'paġ. 85 tal-proċess

³³ Ara Dok. "I" f'paġġ. 120 – 6 tal-proċess

³⁴ Rikors Numru 1206/13JRM

³⁵ Rikors Numru 48/2014 JRM

Illi ghal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonjiet ta' xejra legali marbutin mal-kawża, l-atturi jorbtu t-talbiet tagħhom mal-kunċett tat-telfien tal-benefiċċju taż-żmien mogħti lil debitur biex iwettaq l-obbligazzjoni tiegħu. Fil-każ tallum, l-obbligazzjoni kienet tikkonsisti fi h̄las lura ta' dejn magħruf. Dan il-h̄las lura kellu jsir f'radd lura tas-somma misselfa mifruq fuq medda ta' żmien u b'rati ta' h̄lasijiet maqbula fl-istess kitba tal-kostituzzjoni tad-dejn. L-atturi jgħidu li seħhew ċirkostanzi li, minhabba fihom, l-imharrkin tilfu dak il-benefiċċju li jibqgħu jistennew sal-ghelug kollu taż-żmien li l-kreditur kien ikkonċeda lid-debituri tiegħu;

Illi l-imharrkin, min-naha tagħhom, iressqu tliet difiżi differenti minn xulxin. Filwaqt li l-imharrka Falzon tgħid li hi h̄arġet mix-xena għaliex sehemha mid-dejn refgħu l-imharrek Cassar u saħansitra s-sehem tagħha ġie maħfur minn uħud mill-werrieta, l-imharrek Cassar jgħid li mhux minnu li hu ma jridx iħallas u jitfa' l-ħtija fuq uħud mill-atturi li ma qablux bejniethom jekk jaċċettawx il-h̄las li offriellhom u kif ukoll dwar kif il-h̄las min-naha tiegħu għandu jitwettaq. Izid jgħid ukoll li l-imharrka Falzon trid terfa' r-responsabbilità tagħha wkoll f'dan il-h̄las lura għaliex hu ma h̄elishiex mid-dejn li dahlet għalih miegħu. Fit-tielet post, hemm id-difiża tal-imharrkin l-oħrajn Bonniċi u Cassar, li min-naha tagħhom, jgħidu li huma qegħdin fil-kawża għalxejn għaliex fl-aħhar mill-aħhar huma werrieta wkoll tal-kreditur;

Illi, dwar id-difiża ta' dawn tal-aħhar, il-Qorti tagħraf li l-ebda waħda mit-talbiet attriċi ma ssemmihom (u lanqas l-ebda waħda mill-premessi tar-rikors promotur). Kif sewwa jgħidu l-atturi fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħhom³⁶, ir-raġuni waħdanija li huma h̄arrku wkoll lill-imsemmija żewġ persuni kienet biex il-ġudizzju jkun shiħ, u għaliex huma kaxkru saqajhom biex jitolbu l-h̄las tal-bilanċ tad-dejn. Li kieku omm l-imharrek Cassar u zitu Pina Bonniċi ma ddaħhlux fil-kawża, l-Qorti m'għandhiex dubju li kienet titqajjem eċċezzjoni li l-ġudizzju mhux shiħ. Fuq kollox, l-imharrkin Frances Cassar u Pina Bonniċi huma wkoll werrieta tal-kreditur, u ma tharrkux għal xejn. Jekk huma ma jishqux fuq il-h̄las ta' sehemhom mid-dejn bilanċjali, dik hija għażla tagħhom;

Illi biex il-Qorti tqis b'mod xieraq is-siwi tal-azzjoni attriċi u l-eċċezzjonijiet tal-imharrkin Cassar u Falzon, jeħtieġ li jsiru osservazzjonijiet oħra. Il-ġrajja ta' dan il-każ trid titqies fil-qafas tar-regola li l-eżekuzzjoni ta' obbligazzjoni sseħh hekk kif il-parti tintrabat biha. Bħala regola, (a) meta ftehim ikun inkorporat f'kitba, għandu jitqies li dak li l-partijiet riedu jiftehmu dwaru kien fil-fatt imniżżel f'dik il-kitba; (b) li l-provi orali huma ammissibbli biss biex jiċċaraw xi punti dubjuzi tal-kitba; (ċ) li l-provi orali jistgħu jitressqu

³⁶ §§ 52 sa 56 f'pag. 253 tal-proċess

biex tigi mfissra aħjar ir-rieda tal-kontraenti fuq il-kitba, l-iżjed jekk dak li nkiteb ikun tniżżel b'mod ambigwu jew biex jiġi pruvat xi fatt inċidentali jew aċċessorju kompatibbli mal-istess kitba³⁷; u (d) li r-regola tibqa' fis-seħħ sakemm il-Qorti ma tkunx konvinta li fil-kitba jew kuntratt hemm żball jew tħalla barra xi patt għal raġuni speċjali³⁸. Fl-aħharnett, dwar dan il-punt, huwa stabilit ukoll li fejn in-negozju ġuridiku – f'dan il-każ, id-dikjarazzjoni ta' dejn aċċettat – ikun jirrizulta minn ftehim miktub, il-prova kuntrarja għandha tohrog mill-istess kuntratt jew kitba, u l-Qorti m'għandhiex tirrikorri għal provi barranija mill-att li minnu jitnissel tali negozju ġuridiku³⁹;

Illi ma hemm l-ebda dubju li l-kitba ta' kostituzzjoni ta' debitu mertu tal-każ li saret bejn il-kreditur u l-imħarrkin Cassar u Falzon kienet turi li l-partijiet qablu li d-dejn jithallas fuq medda ta' żmien u bi hlasijiet f'rati determinati fl-istess kitba. Inftehem ukoll li, f'każ li l-kreditur kellu jiġi nieqes qabel ma jkun inqata' d-dejn, il-ħlas ried jissokta favur il-werrieta tiegħu. Ma kienet imdahhla l-ebda klawnsola li tgħid li n-nuqqas ta' ħlas fil-waqt jew b'anqas mir-rati msemmija kien iġib xi effett fuq it-terminu konċess;

Illi l-imħarrka Falzon tishaq li s-self mill-kreditur sar biex hi u l-imħarrek Cassar – li sa dak iż-żmien kienu f'relazzjoni – ikollhom biex iħallsu għall-kisba ta' post fuq att ta' konvenju. Il-kitba nnifisha ma tagħti l-ebda ħjiel x'kien l-għan li għalih il-kreditur silef dik is-somma. Għalkemm jidher li l-imħarrek Cassar u oħtu jippruvaw ixejnu dan l-għan (billi jgħidu li biċċa mill-flus misselfa ntużaw mill-imħarrka Falzon biex kisbet karozza f'isimha), din il-Qorti jidhrilha li għandha toqgħod fuq id-dikjarazzjoni tal-imħarrka Falzon f'dan ir-rigward. Fl-ewwel lok, ladarba l-miżżewġin Hughes kienu qegħdin imexxu l-flus tal-imħarrek Cassar, il-fatt waħdu li nħareġ ċekk lil “dealer” ta' karozzi ma jfissirx tabilfors li l-flus kienu ġejjin mis-self magħmul mill-kreditur, ladarba l-prokura mogħtija minn Cassar kienet waħda ġenerali u ladarba f'dak iż-żmien l-imħarrek Cassar kellu dħul ieħor mill-impieg tiegħu. Fit-tieni lok, il-kuntratt pubbliku li bih l-imħarrek Cassar kiseb sehem l-imħarrka Falzon mill-post fi Triq id-Dwiemes, iż-Żejtun, fih klawnsola li teħles lill-imħarrka minn kull rabta jew pretensjoni dwar l-imsemmi ġid ukoll mill-istess imħarrek Cassar minflok tħallset sehemha mit-trasferiment. Fit-tielet lok, l-atturi ma kinux f'qagħda li jmieru jew jiċċdu l-verżjoni tal-imħarrka Falzon dwar l-għan li għalih sar is-self, għaliex lanqas biss kienu jafu li kien sar dak is-self jekk mhux żmien wara l-mewt tal-kreditur;

Illi, kif ingħad bosta drabi, l-għoti ta' żmien lid-debitur tal-obbligazzjoni huwa eċċezzjoni għar-regola fuq imsemmija dwar it-twertiq tar-

³⁷ P.A. RCP 29.11.2001 fil-kawża fl-ismijiet *General Cleaners Co Ltd vs L-Avukat Ġenerali et*

³⁸ App. Ċiv. 6.6.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Gatt vs Cuschieri noe* (Kollez. Vol: XXXIX.i.221) u l-ghadd ta' riferenzi hemm imsemmija

³⁹ Ara P.A. PS 31.1.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Amante Caruana vs Saveria Bonnici*

rabta kuntrattwali. Il-liġi nnifisha tagħti li jista' jsir qbil li l-obbligazzjoni titwettaq billi jingħata żmien⁴⁰. Iżda ż-żmien mogħti ma jissospendix l-obbligazzjoni, imma jdewwem biss l-eżekuzzjoni tagħha⁴¹, u sakemm ikun għaddej dak iż-żmien il-ħaġa li jmissha tingħata ma tistax tintalab qabel jagħlaq dak iż-żmien⁴², li huwa benefiċċju meqjus mogħti favur id-debitur tal-istess obbligazzjoni⁴³. Dan il-benefiċċju jista' jingħata sugġett għal kundizzjonijiet li, hekk kif isehħu jew xi waħda minnhom, iż-żmien mogħti jintilef. Il-liġi taħseb ukoll għat-telfien ta' benefiċċju bħal dan meta d-debitur ma jibqax solvibbli, jew isehħ bdil fil-kundizzjoni tiegħu b' mod tali li jqiegħed fil-periklu l-ħlas tal-kreditu⁴⁴. Il-fatt waħdu li debitur jonqos li jhallas f'waqthom l-iskadenzi ta' ħlas b'rati li jkunu miftehma mal-kreditur biex jaqta' d-dejn tiegħu ma jwassalx għat-telfien tal-benefiċċju taż-żmien maħsub fil-liġi, sakemm ċirkostanza bħal dik ma tkunx iddahhlet espressament fil-ftehim meta jkun ingħata ż-żmien għall-ħlas lid-debitur⁴⁵. Min-naħa l-oħra, il-bdil fil-qagħda tad-debitur li jwassal għall-periklu li l-kreditu ma jithallasx irid ikun aktar minn sempliċi frott ta' dubju, suspett jew tħassib dwar is-solvibilità tad-debitur⁴⁶;

Illi minn dak li ħareġ waqt is-smiġh tal-kawża, jirriżulta li t-tmexxija tal-flus tal-imħarrek Cassar kienet fdata f'idejn ir-raġel ta' oħtu, Jeffrey Hughes⁴⁷ u l-istess oħtu. Jirriżulta li l-flus mingħand il-kreditur għaddew għand Graziella Hughes u din ta' l-aħħar saħansitra bdiet taffettwa l-ħlasijiet lill-werrieta wara li miet il-kreditur u wara li nfetaħ it-testment u ntlahaq ftehim dwar min kellu jithallas u s-sehem ta' kull wiehed. L-atturi dan id-dettal (tal-prokura) ma kinux jafuħ u lanqas ma setgħu jkunu jafu bih jekk mhux għax qalilhom l-imħarrek Cassar jew il-prokuraturi tiegħu, Hughes. Fil-fatt, il-problemi mal-werrieta (l-atturi) tista' tgħid kibru meta l-atturi rrifjutaw li l-ħlas isir b'*cheque* maħruġ minn żewġ Graziella Hughes, Jeffrey. Huma riedu li jkollhom x'jaqsmu biss mal-imħarrek Cassar u li l-ħlasijiet isiru minnu;

Illi mill-provi mressqa jirriżulta li mis-somma ta' €19,802.91, Dione Cassar ħallas tlett elef seba mija ħamsa u sittin ewro, tnejn u tletin il-ċenteżmu (€3,765.32)⁴⁸. Jidher li wara l-ħlas ta' arretrati li jkopri l-perjodu bejn Frar 2011 u t-28 ta' Jannar, 2013, il-ħlas sar kull xahar sakemm inqala' d-diżgwid minħabba ċ-ċekk maħruġ minn Hughes għax-xahar ta' April, u l-fatt li għall-ħlasijiet li saru għax-xhur ta' Frar u Marzu 2013, l-atturi damu ma ħarġu rċevuta;

⁴⁰ Art. 1070(1) tal-Kap 16

⁴¹ Art. 1071 tal-Kap 16

⁴² Art. 1072 tal-Kap 16

⁴³ Art. 1073 tal-Kap 16

⁴⁴ Art. 1079 tal-Kap 16

⁴⁵ Ara, per eżempju, P.A. 26.3.1957 fil-kawża fl-ismijiet *Borġ vs Vella Muscat* (Kollez. Vol: XLI.ii.948)

⁴⁶ P.A. PS 28.1.2004 fil-kawża fl-ismijiet *J Grima & Sons Ltd. vs Anton Aġius*

⁴⁷ Prokura tat-28.1.2010 f'paġġ. 106 – 8 tal-proċess

⁴⁸ €160 + €3,328 + €277.32

Illi lil hinn minn dan id-diżgwid, il-Qorti hija tal-fehma li l-atturi ma mexxilhomx jippruvaw li l-imħarrek Cassar fil-fatt ma riedx jonora l-obbligu tiegħu. Għall-kuntrarju, lill-Qorti jirriżultalha li l-imħarrek Cassar, bl-għajnuna ta' oħtu u żewġha, ippruvaw diversi modi biex iwasslu l-flus għand il-werrieta, inkluż li jidhlu fi spejjeż żejda u jibagħtu l-ħlas b'posta registrata. Ġieli kellha talbiet biex jintbagħat ħlas wieħed, u ġieli kienu jintalbu jibagħtu ħlas għal kull wieħed mill-werrieta, u ġieli saru talbiet li l-ħlas isir fi flus kontanti⁴⁹. Il-Qorti, kif tenniet aktar 'il fuq, għandha dejjem iżżomm quddiem għajnejha l-prinċipju li t-tneħħija tal-għoti ta' żmien ta' obligazzjoni lid-debitur għandha titqies bħala eċċezzjoni għar-regola;

Illi, madankollu, l-atturi jishqu li b'dak li għamel l-imħarrek Cassar, għab fuqu qagħda li twassal għal tħassib serju dwar kemm se jhallas il-bilanċ lilhom dovut. Huma jgħidu li dan il-biżgħa ssarra f'haġa konkreta meta s-sekwestratarji tal-Mandat kawtelatorju maħruġ minnhom ma iddepożitaw l-ebda fondi oħrajn wara Frar tal-2015⁵⁰. Fl-istess waqt, ħareġ li bis-saħħa tal-istess Mandat inżammew bi kważi € 11,000 fi tliet depożiti magħmulin b'ċedoli mis-sekwestratarji. Dik is-somma, għalkemm ma għaddietx għand l-atturi, għadha depożitata taħt l-awtorità ta' din il-Qorti u tista' tkun disponibbli lill-atturi f'każ li jirbħu l-kawża. Min-naħa l-oħra, li kieku l-ħlasijiet miftehma saru skond il-ftehim u bir-rati msemija fil-kitba ta' kostituzzjoni ta' debitu, id-dejn kollu kien irid jinqata' fi żmien għaxar snin u erba' xhur minn dakinhar tal-kitba. Fi kliem ieħor, li kieku mhux għat-talba tal-atturi biex jitneħħa l-benefiċċju tal-ħlas, iż-żmien sallum kien ikun għadu m'għalaqx;

Illi fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet li saru, marbuta mal-prinċipji li jgħoddu għall-każ, il-Qorti tasal għall-fehma li l-atturi ma għabux 'il quddiem raġunijiet tajbin biżżejjed u skond il-liġi biex tħaddem ir-regola tal-artikolu 1079 tal-Kodiċi Ċivili u, fin-nuqqas ta' klawsola espressa fil-kitba, ma ssibx li hemm raġunijiet biżżejjed biex tħassar il-benefiċċju taż-żmien;

Illi għalhekk, il-Qorti ma ssibx li **t-tieni talba attriċi** hija misthoqqa u mhux se tilqagħha;

Illi għal dak li jirrigwarda l-**ewwel talba** l-Qorti tqis li l-atturi qegħdin jitolbu li l-imħarrek jitlem bħala debitori fis-somma ta' €13,418.53 "jew somma verjuri". Tirrileva li l-atturi qegħdin jgħidu li dik is-somma kollha, hi kemm hi, hija dovuta lilhom u bejniethom. Min-naħa l-oħra, mill-imħarrek kollha, kien biss l-imħarrek Cassar waħdu li jikkontesta (fit-tmien eċċezzjoni tiegħu) l-ammont pretiż mill-atturi. Minn dak li joħroġ mit-testament tal-kreditur, l-atturi bejniethom messhom tlittax-il sehem minn ħmistax (¹³/₁₅) mill-

⁴⁹ Ara Dokti "Ġ", "H" u "I", f'paġġ. 116 – 126 tal-proċess

⁵⁰ § 32 tan-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħhom f'paġ. 248 tal-proċess

wirt tiegħu⁵¹. Iż-żewġ imħarrikin Pina Bonnici u Frances Cassar għandhom bejniethom il-bqija tal-ishma ($\frac{2}{15}$). L-atturi nfushom lanqas intrabtu b'somma preċiża għaliex kieku ma kinux jitolbu dikjarazzjoni dwar "somma verjuri". Fid-dawl ta' dan kollu, u wara li l-Qorti qieset il-provi dwar il-ħlasijiet imwettqa, tasal għall-fehma li s-somma msemmija fl-ewwel talba tqarreb sewwa lejn il-bilanċ li huwa dovut lill-atturi skond l-ishma tagħhom;

Illi l-imħarrek Cassar baqa' ma ressaq l-ebda prova li din il-Qorti tista' toqgħod fuqha li tmieri jew twaqqa' dak l-ammont imsemmi mill-atturi f'dik it-talba;

Illi għalhekk il-Qorti sejra tilqa' l-ewwel talba;

Illi biex il-Qorti tqis it-**tielet talba** jehtigilha, qabel xejn, tqis il-linja difensjonali tal-imħarrika Falzon. Falzon torbot id-dejn mertu tal-kitba bhala dejn fuq id-dar li hi u l-imħarrek xtraw fil-5 ta' April tal-2011, u li sehemha minnha assenjatu lill-imħarrek Cassar fl-imsemmi att nutarili tal-11 ta' Mejju, 2012. L-imħarrika tinqeda b'dak il-kuntratt u wkoll b'kitba li saret dakinhar biex tgħid li hija nħelset mir-rabta solidali li dahlet għaliha mal-kreditur u l-werrieta tiegħu;

Illi l-Qorti ma tistax taqbel ma' din il-linja ta' difiża tal-imħarrika Falzon. Għalkemm il-kitba privata li saret fil-11 ta' Mejju, 2012⁵², iġġib il-firma ta' xi kredituri (tnejn minnhom atturi fil-kawża tallum), ma ngħatax il-kunsens tal-kredituri kollha (lil hinn mill-għażla tal-imħarrek Cassar li jirrifjuta li jiffirmaha). Mela, fejn issir maħfra tad-dejn minn xi ko-kreditur *in solidum*, ir-rabta solidali tad-debitur tibqa' bla mittiefsa dwar il-kredituri solidali l-oħrajn li ma jkunux ħafnu dak id-dejn⁵³. Minbarra dan, l-obbligazzjonijiet li l-imħarrika Falzon giet meħlusa minnhom mill-bank permezz tal-kuntratt tal-11 ta' Mejju, 2012 fl-atti tan-Nutar Vanessa Poole, ma jidherx li għandhom x'jaqsmu mar-rabta ta' solidarjetà li hija ntrabtet biha fil-kitba tal-kostituzzjoni ta' debitu mal-kreditur f'Jannar tal-2011, ukoll jekk dak is-self intuża biex jithallas ix-xiri tal-post. Kif fissret in-Nutar Poole⁵⁴, dawn l-obbligi li l-imħarrika Falzon inħelset minnhom fuq il-kuntratt kienu jirreferu għar-rabtiet li hi u l-imħarrek Cassar kellhom mal-bank fuq id-dar u l-ipoteka li l-bank kellu fuq il-ġid tagħha u li hija nħelset minnhom billi irrinunzjat għall-ħlas ta' sehemha trasferit b'dak il-kuntratt;

⁵¹ $\frac{1}{3}$ favur l-attribi Joyce Fenech Borg + $\frac{1}{3}$ favur l-atturi aħwa Mercieca + $\frac{1}{15}$ favur l-attribi Josephine Mifsud + $\frac{1}{15}$ favur l-attur Saviour Farrugia + $\frac{1}{15}$ favur l-attribi Karmena Callus = $\frac{13}{15}$

⁵² Dok "H", f'pag. 70 tal-proċess

⁵³ Art. 1093 tal-Kap 16

⁵⁴ Xhieda tagħha f'pag. 175 tal-proċess

Illi fid-dawl ta' dan kollu l-Qorti tasal għall-fehma li l-imħarrka Falzon ma seħħilhiex turi tajjeb biżżejjed li hija nqatgħet mir-rabta solidali li daħlet għaliha fil-kitba tal-kostituzzjoni ta' debitu mal-kreditur, u għalhekk l-eċċezzjonijiet tagħha f'dan is-sens mhumiex mistħoqqa. Fi kliem ieħor, għallanqas fir-rigward ta' dawk mill-atturi li ma wrewx ir-rieda tagħhom li jehilsuha mir-rabtiet solidali msemmija, l-imħarrka Falzon tibqa' debitrice solidali mal-imħarrek Cassar għall-ħlas tal-bilanċ tad-dejn mitlub. Jibqa' dejjem bla mittiefes il-jedd tal-imħarrek Cassar li jdur fuq id-debitriċi solidali għall-ħlas ta' sehemha mill-ħlasijiet minnu mwettqa kif ingħad qabel;

Illi għalhekk, it-tielet talba hija mistħoqqa u sejra tintlaqa', magħduda dik il-parti li titlob il-mixi tal-imgħax fuq is-somma dovuta minn dakinhar li nfetħet il-kawża, ladarba s-somma mitluba tirriżulta tajba;

Għal dawn ir-ragunijiet, il-Qorti qieghda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u ssib li l-atturi huma kredituri tal-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon fis-somma ta' tlethax-il elf erba' mija u tmintax-il euro u tlieta u ħamsin ċenteżmi (€ 13,418.53) bħala bilanċ mis-somma mislufa u mistqarra f'kitba ta' kostituzzjoni ta' debitu tat-13 ta' Jannar, 2011;

Tiċhad it-tieni talba attriċi billi mhix mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tiċhad it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet tal-imħarrka Charmaine Falzon bħala mhux mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tilqa' t-tielet talba attriċi u tikkundanna lill-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon, flimkien u solidalment bejniethom, iħallsu lill-atturi s-somma fuq imsemmija ta' tlethax-il elf erba' mija u tmintax-il euro u tlieta u ħamsin ċenteżmi (€ 13,418.53) flimkien mal-imgħax legali b'seħħ mis-6 ta' Diċembru, 2013, sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-imħarrkin l-oħrajn safejn ma jaqblux mat-talbiet attriċi milqugħa; u

Tordna li l-imħarrkin Dione Cassar u Charmaine Falzon iħallsu l-ispejjeż tal-kawża.

Moqrija

**Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imhalled**

18 ta' Frar, 2021

**Marisa Bugeja
Deputat Registratur**

18 ta' Frar, 2021